u kojemu je bilo i talijanskih kompozitora ovog oblika. Jedno od prvih njemačkih značajnijih djela oratorijskoga karaktera jest Historia der ... Auferstehung unsers Erlösers ... H. Schütza (1623) u kojemu su individualizirane uloge komponirane u duetu umjesto solistički. Prvi pravi njemački o. je Schützova Historia der Geburt Jesu Christi (1664). Ostali su predstavnici njemačko-austrijskog oratorija do kraja XVIII st. D. Buxtehude, J. J. Fux, G. K. Reutter, J. A. Hasse, L. Mozart, A. C. Adlgasser, J. Mattheson, J. S. Bach, G. F. Händel (koji je svoje oratorije pisao u Engleskoj),

G. Ph. Telemann (Der Tag des Gerichts), Ph. E. Bach, C. H. Graun, H. Rolle i, osobito, J. Haydn čiji oratoriji Die Schöpfung i Die Jahreszeiten znače hunce među oratorijima nastalima na njemačkom jezičnom području. U Engleskoj je o. (na narodnom jeziku) utemeljio G. F. Händel, služeći se temama iz Staroga zavjeta, hebrejske povijesti grčke mitologije. On postiže osobito snažne dojmove u veličanstvenim zbornim točkama (Messiah, Israel in Egypt) i u dramatski snažnim solističkim scenama. Uza nj, no s mnogo manje uspjeha, pisali su oratorije u XVIII st. u Engleskoj M. Greene, W. Boyce, Th. A. Arne i drugi.

Devetnaesto i dvadeseto stolieće. U XIX

st. o. se i dalje njeguje. Muzičari romantike preuzimaju ga i obogaćuju izražajnim sredstvima svoga doba. O. nosi tada najčešće herojski karakter, bez obzira da li njegova sadržajnost potječe iz Biblije, legende ili povijesti. U to doba aktivni su na području oratorija u Njemačkoj L. van Beethoven (Christus am Ölberge), F. Schneider (16 oratorija), L. Spohr (Der Fall Babylons), C. Loewe (Die Zerstörung Jerusalems), F. Mendelssohn čiji su oratoriji Paulus i Elias uživali neobičnu popularnost i izvan Njemačke, R. Schumann (Paradies und Peri), F. Hiller, F. Liszt (Legende von der heiligen Elisabeth, Christus), F. Draeseke i dr. I Ein deutsches Requiem J. Brahmsa smatra se u stanovitom smislu oratorijem, iako je to izrazito meditativno djelo, bez dramske radnje. U Italiji je o. na početku XIX st. sasvim pod utjecajem opere i njenih oblika. Oratorijski libreti prihvaćaju i komične scene i likove, a ponekad se u oratorije ubacuju operni odlomci (tzv. oratorio-centone). Pod nazivom melodramma sacro javlja se o. i na pozornici (takav je Mosè G. Rossinija). Dekadenciji oratorija u Italiji pokušali su se suprotstaviti neki kompozitori, tako J. Tomadini koji je oponašao stilska obilježja Palestrinine muzike. Ostali su važniji autori talijanskih oratorija u prošlom stoljeću N. Zingarelli (La Riedificazione di Gerusalemme), P. Raimondi (8 oratorija), M. Costa, G. Bottesini, L. Mancinelli. Na prijelazu u XX st. najistaknutiji je autor oratorija u Italiji L. Perosi čija djela (*La Risurrezione di Cristo, La Risurre*zione di Lazzaro, Il Natale del Redentore i dr.), ponesto eklektična, očituju iskrenu jednostavnost i neposrednost. Francuski oratorij predstavljaju H. Berlioz (L'Enfance du Christ, La Damnation de Faust), F. David, C. Franck (veoma uspjeli o. Béatitudes), Ch. Gounod (Rédemption), C. Saint-Saëns (Le Déluge), Th. Dubois, J. Massenet, V. d'Indy, H. Rabaud i dr. U Engleskoj su se istakli W. S. Bennett, G. Macfarren, A. Sullivan, Ch. V. Stanford, H. Parry, A. C. Mackenzie i, osobito, E. Elgar čiji se o. The Dream of Gerontius ubraja u vrhunce evropske oratorijske muzike. Belgijanci P. Benoît i E. Tinel, pa Slaveni A. Rubinstein, A. Dvořák (Sv. Ljudmila) i F. Nowowiejsky te Amerikanci L. Damrosch i H. Parker, ostali su istaknutiji autori oratorija u U XX st., u razdoblju velikih revolucionarnih muzičkih

U XX st., u razdoblju velikih revolucionarnih muzičkih strujanja, kompozitori i dalje poklanjaju oratoriju mnogo pažnje. Tada se sve bogatije razvija njegov svjetovni ogranak pa autori ponekad putem oratorija tretiraju i aktualnu socijalno-političku problematiku. Među suvremenim njemačkim kompozitorima posebno su se na ovom području istakli G. Schumann, J. Haas (popularni o. Das Jahr im Lied), C. Bresgen, H. Reutter, P. Hin-

demith, A. Thomas, C. Orff, J. Driessler, H. W. Henze. Znatan je u ovom stoljeću doprinos što su ga dali švicarski kompozitori H. Suter, C. Beck (Der Tod zu Basel), W. Burkhard (Das Gesicht des Jesaja) i, osobito, F. Martin (Et in terra pax i Golgatha). U Italiji predstavljaju suvremeni o. poslije Perosija N. Cattozzo, G. Fino, M. E. Bossi (Canticum canticorum), L. Refice, G. F. Malipiero, A. Veretti, L. Dallapiccola, G. Petrassi i dr. U toj je zemlji nakon dekadencije minulih vremena, a osobito pošto je papa Pio X 1903 objavio Motu proprio o crkvenoj muzici, mnogo

ORATORIJ. G. F. Anerio, Teatro armonico spirituale di madrigali, Rim 1619

učinjeno da se muzici u crkvi vrati njezina uzvišenost i ozbiljnost pa se to odrazilo i na umjetničkoj vrijednosti oratorija. Poneki se talijanski kompozitori služe i drukčijim nazivima, više puta i zato što svoja djela oratorijskoga karaktera namjenjuju izvođenju na pozornici (azione sacra, mistero). U Engleskoj su se oratorijem bavili W. Davies, F. Delius (The Mass of Life), G. Ban-tock, G. Holst, R. Vaug-han Williams, W. Walton (Belshazzar's Feast), L. Eerkeley, M. Tippett (A Child of our Time); u Francuskoj G. Pierné, G. Bret, A. Caplet (Miroir de Jésus), Ch. Tournemire, G. Migot, G. Dandelot, C. Delvincourt, H. Barraud, J. Françaix; posebno treba istaći oratorije A. Honeggera Le Roi David i

Jeanne d'Arc au bûcher koji svakako idu u najuspjelije primjerke te vrste što ih je dalo naše stoljeće. Belgijanci S. i A. Dupuis, L. Jongen, A. Meulemans, J. Ryelandt, P. Gilson i L. Dubois, Slaveni J. B. Foerster, I. Stravinski (Oedipus Rex), B. Martinû, A. i N. Čerepnjin, J. Šaporin, D. Šostakovič, zatim Švicarac ruskoga podrijetla W. Vogel (Thyl Claes) i Brazilijanac H. Villa Lobos, istaknutiji su predstavnici oratorija našega vremena. Prilozi što su ih oratoriju dali jugoslavenski kompozitori nisu brojni. Koliko je poznato, prve naše oratorije komponirali su Slovenci M. Omerza (Christus bajulans crucem, 1712) i J. B. Höffer (Magdalenae conversio, 1715). Kasnije, 1770 pojavio se u Splitu o. La Traslazione di S. Doimo J. Bajamontija. Mnogo kasnije, u XX st., pišu svoje oratorije I. Zajc (Prvi grijeh), B. Šiola (Život i spomen ... Ćirila i Metodija, Seljak), H. Sattner, S. Hristić (Vaskrsenje), B. Papandopulo, M. Tomc (Križev pot), V. Vučković (Herojski oratorijum) i drugi.

torijum) i drugi.

LIT.: C. H. Bitter, Beiträge zur Geschichte des Oratoriums, Berlin 1872. — O. Wangemann, Geschichte des Oratoriums von den ersten Anfängen bis zur Gegenwart, Leipzig 1882. — F. M. Böhme, Geschichte des Oratoriums, 1887. — G. Massutto, Della musica sacra in Italia, Venezia 1887—89. — F. X. Haberl, Beiträge zur italienischen Literatur des Oratoriums im 17. und 18. Jahrhundert, KMJB, 1901. — G. Pasquetti, L'Oratorio musicale in Italia, Firenze 1906 (II izd. 1914). — D. Alaleona, Studi sulla storia dell'oratorio musicale Italia, Torino 1908 (II izd. 1945). — A. Schering, Geschichte des Oratoriums, Leipzig 1911 (novo izd. 1966). — E. Wellesz, Die Opern und Oratorien in Wien von 1660—1708, STMW, 1919. — H. Vogl, Zur Geschichte des Oratoriums, Wien, ibid., 1927. — H. Schnoor, Poglavlja o oratoriju u G. Adlerovu, Handbuch der Musikgeschichte, II izd., Berlin 1930. — M. A. Zorzi, Saggio di bibliografia sugli oratori sacri eseguiti a Venezia, Accademie e biblioteche d'Italia, 1930—33. — G. Pannain, L'Oratorio dei Filippini e la scuola musicale di Napoli, Milano 1934. — F. Vatelli, L'Oratorio a Bologna negli ultimi decenni del Scicento, Note d'archivio, 1938. — H. Schnoor, Oratorien und weltliche Chorwerke (u Führer durch den Konzertsaal H. Kretzschmara), Leipzig 1939. — F. Raugel, L'Oratorio, Paris 1948. — A. Damerini, L'Oratorio musicale nel Scicento dopo Carissimi, RMI, 1953. — C. Gasbarri, L'Oratorio dei Filippini (1552—1952), Roma 1957. — A. Lies, Materialen zur römischen... Oratorien, AML, 1957. — Isti, Die Sammlung der Oratorienlibretti (1679—1725), ibid., 1959. — P. Ilupunsu, Oparopun u Kahrara, Mockba 1960. — P. Damilano, L. Tagliavini, R. Ewerhart, G. Feder, A. Orel, J. Bužga, J. A. Westrup. O. Riemer i G. Roncaglia, Oratorium, MGG, X, 1962. — L. Bianchi, Tutti gli Oratori di Alessandro Scarlatti, Roma 1963. — O. Mischiati, Per la storia dell'oratorio musicale, Roma 1966. — Isti, Tutti gli oratori di A. Stradella, Roma 1966. J. As.

ORBÓN, Julián, kubanski kompozitor španjolskog podrijetla

ORBÓN, Julián, kubanski kompozitor španjolskog podrijetla (Avilés, Španjolska, 7. VIII 1925 —). Studirao na Konzervatoriju u Oviedu, a zatim djelovao u Habani, gdje je 1942—49 bio član skupine *Grupo Renovación Musical*. Od 1946 studirao je kompoziciju kod A. Coplanda na Muzičkom centru u Tanglewoodu, SAD. God. 1960—63 bio je asistent C. Cháveza na Grad-